

DROBNE ZANIMIVOSTI

VELIKONOČNI OBIČAJI V GORJAH. — Velika noč, praznik vstajenja! Vanjo nas uvede cvetna nedelja. Takrat se otroci kosajo, kdo ima večjo in lepšo beganico. Že nekaj dni prej si jo večji naredi sami, manjšim jo pa naredi oče ali kdo drugi.

Prava gorjanska beganica mora biti narejena iz devetih rastlin. Najprej je treba narediti močno ogrodje iz leskovih in vrbovih šib. Potem treba na to ogrodje pritrditi vejice brinja, čemše, drena, bezgeca, hudobitna in bršljana. Seveda ne sme manjkati oljka! Na beganico privežemo jabolka in pomaranče, ne maramo pa barvastih oblanic. —

Onim družinam, ki nimajo otrok, nesejo drugi otroci beganico k blagoslovu. Zato dobijo pomaranče, potice in včasih tudi kak dinar.

V beganici nesejo otroci tudi privezано škatlico vžigalic. Te blagoslovljene vžigalice nesejo potem še enkrat k blagoslovu na veliko soboto. Takrat se blagoslovi še ogenj, t. j. glavice vžigalic. Z blagoslovljenim ognjem potem prižgejo ogenj, pri katerem se potem ta dan kuha velikonočno meso (krača). Ta ogenj podkurijo z beganico iz prejšnjega leta. Ta ogenj je treba čuvati vse do »Ofrča« — Vnebohoda. Da ogenj ne poide, zagrebejo zvečer žerjavico v pepel. Če bi pa slučajno ugasnil, za to imamo blagoslovljene vžigalice.

Blagoslovljene beganice shranimo na podstrešju za hudo uro. Ko se bliža huda ura, prinesemo beganico iz podstrešja, jo nalomimo in jo damo v posodo, kjer gori žerjavica. Tu ne sme manjkati vejica miru - oljka.

Ob grmenju in bliskanju jo stavimo tudi na ogenj, da bi nas varovala nesreče. V prejšnjih časih je bilo to še bolj v navadi.

Na veliki četrtek, ko zavežejo v cerkvenem stolpu zvonove, pravimo, da so šli v Rim. Potem fantje ragljajo z ragljami, ki jih še danes izdelujejo nekateri domačini. Velikonočne potice pečemo na velikonočni četrtek. Velikonočnemu kolaču pravimo tudi »frateljk«.

Pirhe barvamo z barvastimi papirčki, ki puščajo na pirhu razne podobice, in pa tudi z barvami za pirhe. — K »žegnu« neseemo potice, pirhe, meso in hren. To delo opravijo žene in dekleta. Dekleta posebno hite s svojimi jerbasi iz cerkve, ker verujejo, da se bo prva omožila tista, ki bo prva prišla iz cerkve domov.

V prejšnjih časih so imeli ljudje navado, da so na veliko soboto, ko pridejo zvonovi iz Rima, ob prvem udarcu na zvon stekle žene k najbližjemu vodnjaku in so hitro nalovile vode. Potem so sklicale vso družino v hišo, da se je umila s to vodo. To še danes dela skoro pol Gorjancev. Pravijo, da kdor se umije s to vodo, ga potem poleti »muše ne jedo« (muše = muhe). »Žegen« jemo pri nas prvič v nedeljo zjutraj po prvi maši. Ostanke blagoslovljenih jedi vržemo v ogenj.

Posebno veselje pa je za otroke v velikonočnih praznikih. V teh dneh otroci »stručijo« pirhe. To se pravi, da udarjajo pirh ob pirh in kdor ima ubitega, ga mora podariti onemu, ki mu ga je ubil.

Še večje veselje pa je, če je lepo vreme in gredo na travo, kjer pirhe »takalajo« po žlebičku. Ta žlebiček je kaj enostaven. Zadostuje dvoje grabelj ali dvoje palic in žlebiček je narejen. Po takem žlebičku spuščajo pirhe. Kdor zadene onega, ki je na travi, dobi 25 par ali pa pirh. Če je slabo vreme, delajo to v sobi in namesto trave pogrnejo na tla kako odejo. Kdor je spreten, si nabere polne žepe pirhov.